

Jak probíhala transformace společnosti v 50. letech?

1/ Prostuduj text. Podtrhej klíčová slova.

Po únoru 1948 začal proces změny společnosti podle komunistické ideologie dle vzoru SSSR. Zásadní změny se týkaly organizace politického života, kultury, ekonomiky (výroba se např. soustředila zejména na těžký průmysl a hornictví), sociálních podmínek a samozřejmě škol. V každé firmě, škole i kulturní instituci existovala organizace KSČ, kontrolující prosazování politiky vlády, ale také SSSR (např. šíření nenávisti vůči Západu, zejména USA). Společnost byla kontrolována tajnou policií (StB), cenzurou a vystavována masové propagandě (všudypřítomné symboly komunismu, masové akce atd). Vše, co odporovalo komunistické ideologii bylo zakázáno, potlačováno a připomínáno jako nepřátelské. Režim likvidoval domnělé i skutečné odpůrce: V první řadě to byli aktivní političtí oponenti, ale i členové církví, občanských spolků, vojáci, úředníci, bohatí zemědělci, živnostníci, zkrátka každý, kdo vybočoval z definice „proletariátu“. Restriktivní represí byl velice široký, od vyhazování ze zaměstnání přes konfiskace majetku až k trestněprávním postihům. Typické byly soudní procesy (tzv. monstrprocesy), v nichž bylo o vině a trestu rozhodnuto předem, obžalovaní byli často mučením a nátlakem nuceni „sehrát“ své výpovědi pro veřejnost. Popraveno bylo přes 260 lidí, statisíce jich skončilo v táborech nucených prací.

To vše se propisovalo i do života dětí a mládeže. Mimo proměny učebních osnov a obsahů učebnic byla zavedena devítiletá školní docházka, kde první stupeň byl nazýván "národní školou", druhý stupeň "střední školou". Cílem školství byla tzv. socialistická (komunistická) výchova budoucích občanů, kteří měli být oddanými a nadšenými budovateli socialistické (komunistické) společnosti. Během komunismu došlo dvakrát ke změně rozsahu povinné školní docházky z devíti na osm let a zpět. Vedle ideologii oddaných učitelů měla na žáky působit také pionýrská organizace, sdružující zpravidla většinu žáků pro školní i mimoškolní aktivity.

(Zdroje: KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno 2008. Upraveno a kráceno. a RYCHLÍK, Jan. Československo v období socialismu 1945–1989. Praha 2020, s. 81–190. Upraveno, kráceno. a PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří, WALTEROVÁ, Eliška. Pedagogický slovník. Praha: Portál 2003. Upraveno, kráceno.)

2/ Na fotografii naší školy z 50. let vyznač a popiš prvky, které souvisí s proměnou společnosti popsanou výše

3/ Prohlédni si vybrané stránky naší školní kroniky z 50. let, doplň do tabulky, jestli tehdejší prvky transformace společnosti pronikly také do školního prostředí a jak (např. „cenzura – začerněné stránky v kronice“)

Propaganda	
Výchova „socialistického občana“, Pionýr	
KSČ jako hlavní vedoucí strana	
SSSR jako vzor a spojenec	
Nenávist vůči západu	
Ekonomické změny	
Monstrprocesy, represe	
Tajná policie	
? nezařazené ?	

4/ Jak probíhala transformace společnosti v 50. letech?

Které prvky transformace podle tebe byly nejvíce účinné a proč?

Které prvky transformace podle tebe byly nejméně účinné a proč?

Co by si ještě potřeboval(a) vědět, aby si pochopil(a) transformaci v 50. letech?